

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Göteborg
Juninumret 1929

Ligg på b. d. 1719
Pris 20 öre *Tiska
ca
1919*

DET NYA GÖTEBORG

*"Ut i naturen!" ropet skallar,
från vardagslivets jäkt, från gator grå,
på alla friska viljor kallar:
"Kom, följ oss där vi alla hurtigt gå!"*

Osvald Sterner

DET NYA GÖTEBORG

Redaktör:

Gustaf Lannestock

I redaktionskommittén:
Sven Backlund, Ture
Blomquist.Redaktion: 1:sta Lång-
gatan 10. Tel. 42775.

PRENUMERATION

av DET NYA GÖTEBORG
kan verkställas å postkonto-
ren eller direkt pr telefon
42775. Prenumerationspriset
för sista halvåret 1929 är en
krona.

A. B. F:s
Lokalavdelning
Studiehem, expedition och bibliotek
PUSTERVIKSGATAN 15
Öppet vardagar 4—8

Bibliotekarien och instruktören träf-
fas måndagar och torsdagar
kl. 6—8 e. m.
Tel. 17485.

artiklar

TÄLT från kr. 10:50 upptill 200 kr.
Ryggsäckar, Sovsäckar, Camping-
kök, Serviser m. m. För övrigt allt
som ingår i en komplett camping-
utrustning i största sortering.

A.-B. Ferd. Lundquist & Co.
SPORTAVD.

Telefonanrop Ferd. Lundquist
Katalog franco på begäran.

Sprid
Det Nya Göteborg!

Det Nya Göteborg.

Det var visst Erik Lindorm, som i ett måhända icke alltför betydande dramatiskt alster kallade storstaden för Moloch — det stora vidundret, som måste matas med levande människor vid risk att han eljes skulle förgöra hela jorden. Alltjämt växa de stora städerna. Bekymren för dess invånare kroppsliga och andliga hälsa växer också. Den föreställningen torde allmänt vara förhärskande att i stadssamhällena, enkanneligen de stora industricentra, sker enintensiv förbränningsprocess med det levande människomaterialet. Jag hittade nyligen en liten broschyr i det alltjämt tämligen moderna ämnet rashygien, där författaren gjorde sig till tolk för en dylik uppfattning. Från "landet" kommer den eviga förnyelsen, på den lugna landsbygden växa de starka, friska människorna upp. Dessa reserver skola rycka in sedan de degenerade stadsborna förkolnat i Molochs eld.

Det låter vackert och sannolikt men det är åtminstone endast delvis sant. Den moderne stadsbon uthärdar ganska väl en jämförelse med lantfolket. Jag har inte sett någon siffra men jag tror att den genomsnittliga livslängden icke är längre på landet än i städerna. Tuberkulosen härjar icke värst i Stockholm och Göteborg utan i Norrbotten. Nå, men de nervösa sjukdomarna? Det är ju klart att "det moderna jättet" måste avsätta resultat i form av svårartade nervrosor och liknande sjukdom just hos stadsbefolkningen? Sannolikt icke: lantbefolkningen lider i lika hög grad som de jaktande stadsborna av de sjukdomar, som äro så karaktäristiska för hela vår västerländska kultur — neuroserna. Även om våra bostadsförhållanden lämna oändligt mycket övrigt att önska bör det för oss i vår kamp mot käckeländet kännas som en relativ tillfredsställelse att icke i det uslaste ruckel i Göteborg bor någon så illa

som vissa av statarna vid en del större gårdar i Sverges kornbod, Skåne...

Ingen av oss önskar för alltid återvända till naturen. Staden har sett oss födas, åt staden skänka vi resultatet av vår dagliga gärning. Den ger i sin tur så mycket, den håller oss andligen spänstiga, genom den ständiga beröringen med andra människor vidgas oavbrutet vår syn på tillvaron och dess problem. Vi älska staden. Vår ungdoms entusiasm och vår mannaålders kraft vilja vi ägna åt staden. I går — den dagen bekymrar oss föga. I dag arbeta vi för det, som i morgon är ständigt nytt, resultatet av vårt arbete, resultatet av det, som endast är möjligt genom utnyttjande av modern teknik och effektiv organisation. Det, som vi kalla: det nya Göteborg.

Jag har sagt allt detta som inledning för att visa att vi icke äro sinnade att jämra oss över det öde, som kastat oss i Molochs käftar. Den romantiska och sentimentala uppfattning som föreställer sig de moderna storstäders frammarsch som ett de dödsvidgas tåg, är ohjälpligt föräldrad. Det löje som spelar på våra läppar då vi tänka på Grönköping med den urbane borgmästare Sjöqvist och den allestädes vakande polis Paulus Bergström som det lagliga samhällets representanter samt den lögnaktige Emil Ruda och den i hög grad kriminelle förrädaren Petterzohn såsom trotsets och ondskans inkarnationer, detta småleende vittnar om vår strävan att ersätta de små synpunkterna med de stora, att vädra ut all jolmighet och småaktighet, att släppa in den friska luften utifrån och låta ögat spana längs en större horisont.

Frisk luft — det är det vi vilja. Jag skall icke här så mycket tala om den friska luften i en mera sinnebildlig betydelse, min uppgift är att hålla mig till den konkreta luft, som till fyra

femtedelar består av kväve och till en femtedel av syre. En författare i det föregående numret av "Det Nya Göteborg" konstaterade att vetenskapsmännen gjort den iakttagelsen att gorillorna under sin promenad genom denna jämmerdalen släpa med sig en ofantligt mycket mindre kvantitet bakterier än storstadsborna. Även om vi nu icke känna någon hetare ästundan att utbyta vår mödosamma lott mot gorillornas glada lek i de afrikanska urskogarna är det alldeles uppenbart att stadsluftens obestriddligen ogynnsamma inflytande på något sätt måste neutraliseras. Detta sker icke endast genom noggrann ventilation, desinfektion och annan renhållning, utan också därigenom att de i staden arbetande någon gång återvända till naturen — för att sedan med förnyade krafter gå tillbaka till den verksamhet åt vilken de dock ägna lejonparten av sitt liv.

Stadsbons sinne för naturen är outvedklad. Han gläds åt de böljande sädesfälten men han kan mycket ofta icke skilja på råg och vete. Han njuter kanske ungefär lika mycket av trastens sång som av kråkans hesa läte. Och ändå — även om han icke kan nämna de hundra sinom hundra honom skönare än alla Sarons liljor. Han möter naturen med den saliges enfald eller den enfaldiges salighet, hur man nu vill uttrycka det.

Att hjälpa honom ut till all denna underbara skönhet, att, om också för några timmar i slutet av hans arbetsvecka låta honom vandra och vila i den fria naturen är en av vår nya förenings angelägnaste uppgifter. Det är därför vi — i samråd med andra organisationer — startat vår propaganda för lägerlivet.

"Inte är tält- och lägerlivet något nytt, visst inte, men hittills har det varit förbehållet några få", skriver kapten Thorsten Orre i sin lilla käcka och trevliga artikel om "tältet i turistens tjänst" i Svensk turistkalender för förra året. Och han tillägger: "Turistlivet går framåt, förr satt folk mest hemma eller på krogen, d. v. s.

TÄLTVETT

Gemensam egendom för oss alla är Sverges natur. Gör därför vad på dig ankommer för att skydda den. Välj lägerplatsen med tanke på att både du själv och andra bli ostörda, och inhämta om möjligt markägarens tillstånd.

Gör inte upp eld under varmt, torrt och blåsigt väder och utan medgivande av markägaren.

Gör up din eld på mossfri berggrund eller fuktig mark, alltid tätt intill vatten och helst på en öppen plats eller i lövskog, där brandfaran är mindre.

Kom ihåg att en liten gnista från en risbrasa, en glöd från en tändsticka, från en cigarrett eller en ofullständigt släckt eld kan få ödesdigra följder. Ett gott samvete är måhända ett obekvämare nattläger än en tjock risbädd, men ändå — skona buskar och träd.

För trevnadens skull bör redan från början av vistelsen i lägret allt avfall samlas på en plats. Före uppbrottet är det sedan en enkel sak att gräva ned eller bränna upp det. Att låta skräpet ligga synligt är ett brott. Att kasta in det i närmaste snår är ett misslyckat försök att dölja brottet.

Du gagnar dig själv och gör lägerlivsrörelsen en tjänst genom att i alla avseenden uppträda så, att du är välkommen åter till varje lägerplats.
(Ur Sv. Turistfören:s Lägerlivsnämnds upprop.)

Gå in som medlem

H. S. B.

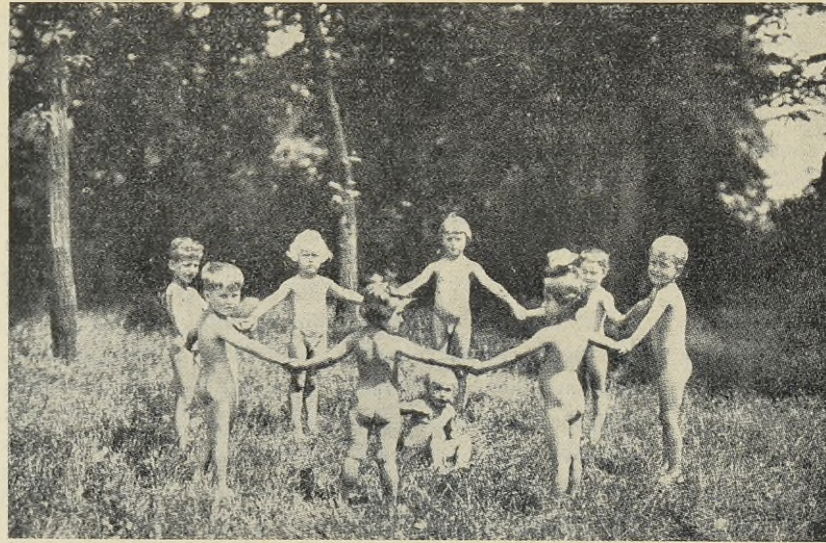
Ring 45254.

Gamle Jean Jaques, Du må vända Dig i Din grav när Du hör Dina läror tolkas på sådant sätt. Det må vara hänt fastän jag ju egentligen tycker att Du borde vara glad att få vara med på ett litet hörn när det gäller att skapa det nya Göteborg.

Bertil von Friesen.

BARNET I NATUREN

Av MINNA VRIESLANDER

"Barnet i naturen".

*Thu är den ljuvliga tid, då i hagar och gräsrika ängar
hanakammarnas guld och nyckelblommornas purpur
blossar och skiner i lust i sommarens nyaste fågring;
går du på vägarna fram mellan byar och knoppande dungar,
ofta finner du visst i dammet bland barfota-spåren
ligga en gyllene frisk gullviva som barnen ha tappat,
när med buketter i hand de vände från ängarna hemåt;
men i var fönstervrå i stugornas kamrar de skina,
stora buketterna bjärt mellan kaktus' och neriers krukor.*

Barn och natur äro egentligen oskiljbara begrepp. Det blomstrande, uppåtsträvande, ljusa och glada i naturen är innerligt förbundet med det barnliga väsendet. Vi betrakta med rätta naturens renhet och jungfrulighet som barnligt, liksom vi i ordets fullaste bemärkelse betrakta barnväsendet som naturligt.

I våra dagar, i "barnets århundrade", veta vi att det uppväxande släktet behöver rörelsefrihet i naturen för att slå ut i full blom. Fotvandringarna, sporten, leken i det fria, allt detta tillmätte man förr intet värde att räkna med. Om själen var trött av alla de historieärtal, man hamrat in i vårt medvetande och ej kunde smälta fler, så unnade man oss en liten smula vederkvickelse; i alldeles särskilda fall en spatsertur i parken. Ve den, som ej gick lugnt och stilla! Det lilla barnet tillät man på sin högsta höjd att leka i sanden. Men även av denna i sig själv så nöjsamma lek kunde man ändå icke bliva helt nöjd, ty hur lätt lämnade icke sanden, som man omsorgsfullt blandade med vatten, fula fläckar efter sig, som orsakade bannor och förebräelser. För att icke tala om klädseln! Alla dessa många jackor och koltar, de långa strumporna och högskaftade kängorna — allt detta en ryslighet. Och därtill utvalde alltid föräldrarna till dylika paradpromenader det bästa i klädväg. Och parken själv? Av grönska såg man egentligen mycket litet. Träd funnos naturligtvis, men det var ju likväl ej tillåtet att klättra i dem; annars endast stängsel och skyltar, överallt förbjudet. Och all längtan

att få ströva omkring litet på egen hand, att få springa omkring på gångarna utan något mål blev genast nedtystad av den manande stämman. På så sätt kommo vi aldrig i någon verklig kontakt med naturen. Hur annorlunda är det icke i dag!

Vilka storartade anläggningar äro icke våra dagars lekplatser och parker, där allt är fullt av förståelse för barnens önsknings, stora gröna planer och lekfält, där de små obundet tumla omkring och glädja sig åt sina lustiga lekar. Där är bollspel en verklig fröjd, ty man behöver icke befara, att den oberäknliga leksaken förrirrar sig någonstans, där den går ohjälpligt förlorad. Ingen parkvaktmästares stränga ögon bevakar inhägnader och grindar. Redan den lilla tvååringen åker stolt och självmedvetet på sin trehjulning och stärker sina benmuskler. Djärvt och ystert fara de större omkring på sina avgudade hjulsparkar och gå segerstolta förbi de små cyklisterna, som också måste se sig slagna av de spejande automobilisterna. Ett barn behöver spänningen lika väl som de äldre, det tar sin uppgift lika allvarligt. Mångfaldiga saker sätta barnets reflektionsförmåga i verksamhet, allt det nya, som ständigt och jämt gör intryck på dess sinne, strävar barnet efter att omgestalta i levande form. Därför äro dylika vederkvickelsestunder jämte befrielsen från storstadsvåningarnas snäva tvång av största betydelse för barnets såväl psykiska som fysiska utveckling. Den varelsen tager från sådana upplevelser med sig hem så mycken lyckokänsla, så mycken inre tillfreds-

ställelse i förening med en sund kroppslig trötthet, som den icke kan få på något annat sätt.

På så vis förklaras det blott synbarligen egendomliga faktum, att ett stadsbarn i allmänhet är mycket snällare om våren och sommaren än om hösten och vintern. Genom det ständiga vinstandet i friska luften blir humöret utjämnat, barnet blir belåtet och lyckligt och därigenom också friskt och sunt.

På något avstånd från staden i fria naturen, finner barnet sitt paradiset. Vid någon sjö, vid stranden av något vattnedrag eller på de stora fälten och ängarna, som äro översållade av blommor och solljus, kunna de små fötterna springa omkring lika mjukt som på den dyrbaraste persiska matta. Naturen med sin oförgängliga rikedom och mångsidighet ger barnets fantasi fritt spelrum. Om vi betrakta ett barn vid dess lekar, skola vi finna en helt ny värld framför oss. En känsla av innerlighet, som vi måhända tidigare ej ha haft, griper oss oemotståndligt.

Det mindre barnet överlåter man i det fria säkerligen bäst åt sig självt med dess barnsliga föreställningar om allt: blommorna, fjärilarna, insekterna, "allt som kryper och flyger", den minsta, oansenligaste och obetydligaste sak blir en stor upplevelse. Huru mycket levande åskådningsmaterial bjuder icke naturen de små varelserna! Ur det skuggiga skogsdjupet dyka mångahanda djur fram, kvicka små ekorrar klättra raskt omkring i träden, det milda rådjuret står skyggt i skogsbrynet, blickande omkring sig med stora, ängsliga ögon, fåglar flykta från gren till gren. Och så mycket de små kunna se, uppfatta och samla på. Skogsblommor, kastanjer, grankottar, ekollon — då behöver man icke mer några leksaker och dock finns det ingen längtråkighet. Här bliva sagornas värld levande, djuren kunna tala, förvandlas till prinsar och prinsessor, mäktiga slott tornas upp — allt får en mycket viktig innebörd. Barn besitta en förvånansvärd originalitet. Låter man dem leka, stoja och skratta, och lyssnar man på deras infall, så sluter man dem omedvetet och oemotståndligt allesamman i sin famn.

Även den ändamålsenliga, systematiska leken, som för de små nästan motsvarar arbete, förnimmes i fria naturen som en förmån. Alla gymnastiska lekar såsom dragkamp, rep-hoppning, att hjula och hoppa bock utföres glättigt. Den djupa andningen under dessa lekar är huvudsaken, och därför lämnar den ozonmättade skogsluften bakom sig även de mest ihållande misshälligheter. Dessa ändamålsenliga lekar väcka verksamhetslustan till livs på samma gång som de ha ett uppfostrande syfte: de lägga grunden till disciplin. Vad man eljest med uppmaningar icke kan åstadkomma, uppnår man sålunda genom sunt lagda övningar i det fria. Lekar, som sätta barnen i rörelse, befördra omedvetet den kroppsliga utvecklingen, emedan alla leder härvid bliva mjuka och smidiga.

Desto djupare ett barn intränger i naturens hemligheter, desto humanare och mänskligare kommer hans liv att gestalta sig. Låt barnen leva och drömma i naturen och av

sina intryck bygga upp det stora undret, ty därav skapas deras inre enhet, som lägges till grund för deras sunda åskådning på tillvaron.

För de större barnen öppnar sig förlåten; om de icke betrakta blomorna och djurvärlden såsom enbart sagofigurer utan lärt sig förstå sambandet mellan natur och liv. Bättre än alla förut nog så ifulländade lektioner i zoologi och biologi, bättre än alla böcker är en enda praktiskt lagd åskådningslektion i naturen. Även storstadsbarnet bjudes tillfälle härtill under ferierna vid ett längre uppehåll på landet. Med intresse komma de att lyssna till en beskrivning om, vilka växter som ingå i vårt dagliga bröd, vilket nyttigt och värdefullt djur kon är och vilka talrika användningsmöjligheter man har av mjölken, vilken barnen alltifrån födelsen stiftat bekantskap med. Ingenstans smakar mjölken så bra som i ladugården strax efter mjölkan-det. Att separatormjölken sedan användes till föda åt de små rosiga griskultingarna höra de även på med största intresse.

Genom kunskapen om naturens ändamålsenlighet lär barnet att akta allt levande väsen, sak samma om detta är växter eller djur. Icke ens den obetydligaste insekt blir medvetet pinad, icke någon om än så oansenlig växt blir uppryckt och sedan kastad på vägen för att vissna. Ty barnen veta, att även djuren och plantorna ha en själ, och att de skola vårdas och skyddas liksom barnet av modern.

Instinktivt avpassar barnet sina lekar efter det omgivande landskapet och efter årstiden, och i sin naivitet besitter det dock en smidighet, som gör, att det alltid kan avlocka naturen idégivande intryck. Så blir barnasjälen i intim samvaro med naturen bildad och förädlad.

Översättning av Å. R.

Det Nya Göteborg

anordnar

LÄGERLIVS- UTSTÄLLNING

å R. F. U. M.

22—29 MAJ

Se Affischer!

I en av salarna är inredd en avdelning
för barnträdgårdar

Besök Det Nya Göteborgs Utställning å Svenska
Mässan! Salen intill Svenska Turistföreningen.

HÄRADSHÖVDINGENS SKOLA

För Det Nya Göteborg av SVEN BACKLUND

Jag såg aldrig en rättsinnigare man. Men han förstörde hälsa och nerver om nätterna, när han grubblade över dem han dömde. Slutligen lämnade han sin domsaga: nervsjukdomen blev förlamning. Nu bodde han på landet. Det var på Framnäs, ej långt från Brötjemark i Östra Smålands stora skogar.

Han fortsatte sitt grubbel. Han grubblade över brottet och över människorna. Över domstolar och fängelser. Långsamt mognade hans stora plan. Han skulle ändra på staden: skolorna skulle ut till landet. Ungdomen skulle fostras i naturen.

Teknik och kommunikationer möjliggjorde här vilka ojärliga lösningar som helst.

Han ritade planen till sin nya skola och till järnvägs-linjen, som skulle förbinda den med den småländska metropolen.

Ty denne filosof var en handlingsmänniska. Någon måste börja, jag måste börja, sade han.

I Jönköping skakade man på huvudet. Var den gamle häradshövdingen icke rent av litet konstig, som ville att stadens rikemän och stadens fullmäktige skulle diskutera om att lägga sina skolor ute i skogarna vid Brötjemark.

Åren gingo. Den gamle domaren blev allt bittrare till sinnes.

En morgon borrade han en kula genom sin hjärna.

Det är ett barndomsminne, som följer mig genom livet. Ty jag har aldrig upplevat ett djupare allvar, än när denne domare, ståtlig, vithårig och förlamad talade till oss och ställde sina frågor till oss.

Han var före sin tid. Hade han mötts av förståelse och kärlek från sina medmänniskors sida, av dem som hade makt att påverka den allmänna opinionen, så skulle hela hans kraft blivit skapande kraft och intet därav vänts till självförstörelse.

Hans liv föll som en tung droppe, bebådande blixten, åskvädret, naturens och människornas förnyelse.

1914 brast det löst. Och vi leva ännu skräckslagna av ovädret, av självförstörelsen.

Nu ha vi att rusta oss till *fredsutbrottet*, icke före vår tid, icke efter den, nej finna vår tid, lösgöra och samla dess krafter.

Ett med tiden — det är den *hårda realism*, som bultar på våra portar. Må i den andan Det Nya Göteborg bebåda Det Nya Europa.

Det är tonen, som gör musiken, säger man och det är *skalan* som ger oss nyckeln till kartbladet.

Skalan för Det Nya Göteborg är Torslanda eller för att taga ett starkare indicium skalan för vår tid är, exempelvis, flygstationen Halle—Leipzig, som *betjänar två stora gamla städer*.

Fästningsmurar och fortifikationer rivs, gudskelov, och redan de gamla göteborgarne fingo i ersättning sin stora allé, som går tvärsigenom staden och blev på en gång en erövring och ett program. Där var verkligen ett fredsutbrott.

Men vår stadskultur, *vårt tänkande* har ännu icke frigjorts från de trånga städernas, fästningsmurarnes hårda tvång. Anden har kommit i efterhand. Vi tänka och känna och pressa oss samman, *som om* fästningsmurarne och vallgravarne ännu voro kvar. Anden har icke vuxit in i den nya kostymen: teknikens och kommunikationernas och fredens.

— — —
Sträck ut, sträck ut, min springare god,
Låt se, att du är av Sleipners blod.

Den gamle häradshövdingen och mången, som stupat och stupar såsom han därför att deras energi icke få befrukta vad den ville och kunde befrukta, skola icke ha levat förgäves, om vi allvarligt vilja lära både av deras gärning och deras sorgväg mot ättestupan.

Alltså: hänsynslös optimism, icke denna optimism, som är lös i köttet och *lat*; som sätter handen för ögonen och säger: "Jag ser inga svårigheter", utan optimismen hos de unga, hos gamla och unga, som utan avbrott tänka på att ständigt *förkorta avstånden* och framför allt *avståndet mellan ord och gärning*.

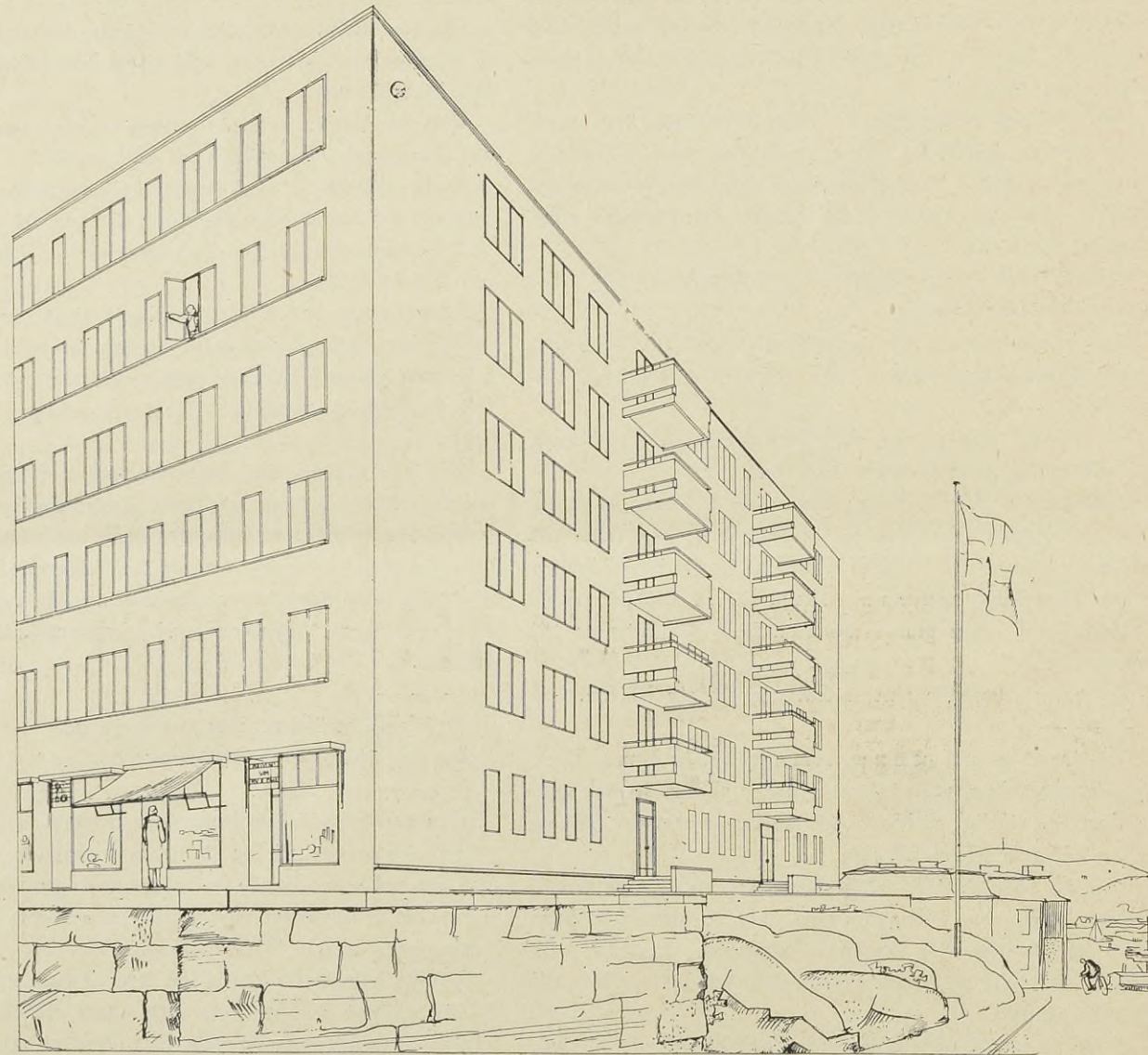
Arla mjölk och grädde

distribueras på glasflaskor direkt till hushåll, kontor och arbetsplatser

Telefon 19738, 19939

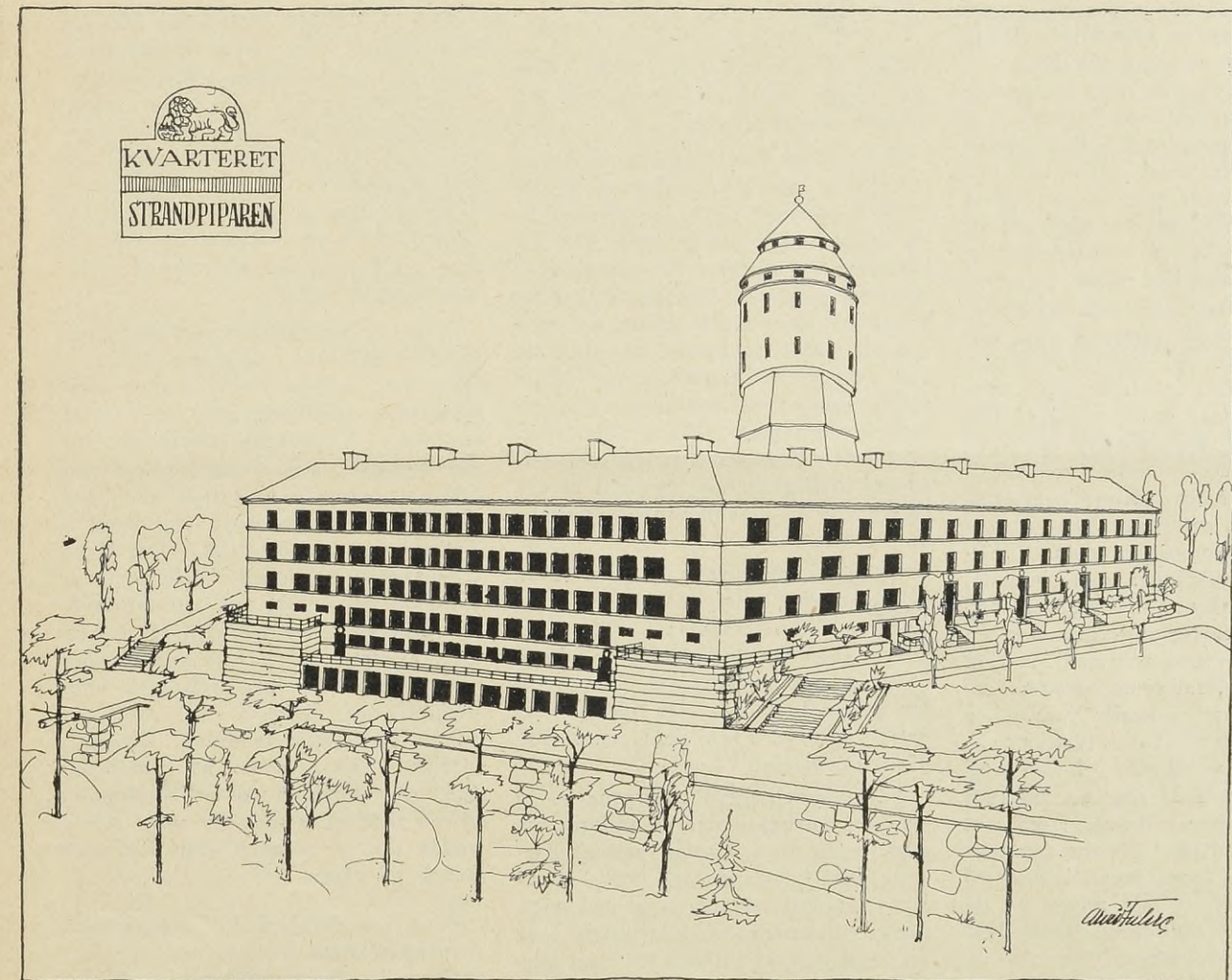
Den nya H. S. B.-arkitekturen

Kv. Nybygget

Den nya arkitekturen, som arkitekt Fuhre åstadkommit å kv. Strandpiparen och arkitekterna Roth och Wallberg å kv. Nybygget, visar den nya tidens fasadbehandling genom att avstå från alla kruseduller och dyrbarheter å fasaderna, och i stället placera så rikligt med fönster, att sol och luft kunna strömma in i bostäderna. Därtill kommer att dessa båda stenhuskvarter ligga på Göteborgs mest idealiska platser. Från kv. Nybyggets (Fjäll- och Klamparegatorna) fönster har man utsikt

Kv. Strandpiparen

över större delen av staden samt hamnen med de många båtarna. Utsikten från kv. Strandpiparens (Kolonigatan) fönster är mycket vacker, dels har man parken och landet söder om nya Chalmers å ena sidan, och å den andra ser man större delen av Göteborg och bergen på andra sidan älven (Hisingssidan). Därför kommer troligtvis lägenhetsinnehavarna i dessa kvarter, att kunna taga saker och ting på lång sikt, vilket är förutsättningen för att H. S. B. skall lyckas.

Skogens, vildmarkens och vägarnas okända söner

En rallarestudie av G. Sjöström

Liksom hamnarbetaren eller "schåaren" i forna tider var den luse med vilken äldre folk skrämde liksom man skrämmer barn med sotaren, har rallaren, skogens, vildmarkens, väg- och kraftverksanläggningarnas okända söner i den allmänna föreställningen framstått som en synnerligen farlig för att ej säga suspekt individ.

Hur många drag de båda kategorierna tidigare än haft gemensamma, så äro de dock i grund och botten väsensskilda. Hamnarbetaren, sådan han fördom uppenbarade sig var en individ som föreföll ha "gått ned sig" i livet, med föga respekt för vare sig eget eller andras mänskliga värde, och vare sig för sin yttre eller inre människa. I rallaren däremot fanns och har alltid funnits en mot deras i allmänhet måttstora yttre, en motsvarande inre resning, som man kanske inte så lätt kan definiera, men som fått sitt mest adekvata uttryck i ordet "renhårig".

Visserligen ingick i denna "renhårighet" städse att kunna suppa sig full som ett svin, spela bort förutom sina tillfälligt kontanta tillgångar, vilka bestod i senaste månadens ackordsöverskott, följd av överflödigt vinteröverrock, en "rova", d. v. s. klocka av guld, ja t. o. m. storrästen, rallarens specifika arbetsuniform, om så skulle vara, eller att servera några "danska skallar" omväxlande med välriktade och på "nyllet" rätt träffade slag av bastanta och hårt tillslutna rallarnävar mot antingen en "bondtjuv" (= alla som icke äro rallare äro "bondtjuvar"!)) eller en kamrat som brutit mot någon av de oskrivna lagar, som finnas inom denna grupp av proletärer. Men t. o. m. när man slogs så blodet skvalade, när storrästen gick på "21", så låg det dock något av noblesse oblige som man aldrig bröt emot. Den som man i ena ögonblicket givit "en omgång" så han sett minst sju solar på en gång förutom alla stjärnor, kunde man i nästa ögonblick taga broderligt om halsen som den bästa vän. Det fanns intet av långsint hat vid en dylik exekutiv rättsskipning vare sig från den bestraffade eller den straffade. Ett handslag

— och så var man utan tvekan redo att draga ett brett streck över det gångna och gå vidare!

Rallarna äro emellertid hårdast mot sig själva. De kunna med en otrolig tålighet avstå sig under långliga tider långt borta i otillgängliga ödemarker, utan att få höra en susning från det stora folklivet, och vad det har att bjuda på, utan att få känna det pulserande folklivets hjärta slå under en om sommars enständigt och oftast blodig kamp även mot mygg — nordlandets stora plåga. Men rallaren är inte bara slitvargen, utan en som också har andliga behov, som vill ut och ha sin lilla del av vad andra människor kunna få.

Då är han barnet på nytt. Han dricker ur den överfyllda bägaren, som de stora folkcentra giva i olika avseenden, tills han är "black". Så ligga de mångmila landsvägarna åter framför honom tills han efter många strapasser hamnat i en koja igen. Och nästa tur börjar.

Från Spetsbergens kolgruvor — ty det är i huvudsak djärva rallare som vågade sig dit — sedan arbetet däruppe pågått i många och långa månader i ständigt mörker, men med norrskenet blixtrande och knastrande över sig, reser han så tillbaka till livet igen med fem, ja stundom upp till tiotusen blanka riksdalrar på fickan för att efter några veckor ha givit sig storstaden i våld, komma till organisationen, eller till enskilda kamrater och kräva — inte anhålla! — respengar till annan plats. Utan skrupler, utan vemod! Och vi andra som ha en känsla av bondånger när vi någon gång ha vågat "fästa" upp en femma extra. Utan att ej vara rikare på det snöda myntet än rallaren!

Livsföring!

Det är rallaren i all sin förtjusande sorglösa naivitet, men också i all sin till själen storslagna personlighet.

Livet är hårt nog för att man inte under trycket av ett ångsligt sinne med berätt mod behöver göra det värre. Låt rullan gå. Asketism för en växel på himmelsk salighet på "andra sidan" — dra åt helvetet!

Det är rallaren, den forna älskliga rallaretypen, ur vilken djärvhet och manlighet, uppriktighet och kamratlighet lyste fram i varje tanke, varje handling, men en typ som tack vare A.-K:s statligt och idealiskt ordnat s. k. nödhjälpsarbete jämte utvecklingen i övrigt är, som så mycket annat på utdöende ur vår på individualitet och originalitet fattiga och förintande mekaniserande tidsålder.

Men vi som haft det rika nöjet att ha mött rallaren i helg och söcken, i berg- och jordskärningarna såväl som i baracken, på Skånes feta mylla såväl som inne i Lapplands ödemarker, under sydligare himmelsstreck såväl som däruppe varest polarisernas kalla anddrag går genom mærg och ben, vi älska denna typ innerligt. Det finns i densamma en obändig längtan och trängtan till frihet, som hos fabrikerens arbetare är dödad, och för vilken den är, som också kärans organisering under de senaste två åren givit vittnesbörd om, beredd att sätta in minst lika stor laddning dynamit, bildligt talat, som när rallaren gör ett storskott mot en bergknalle, vilken med eller mot sin vilja måste undan för att rallaren även här skall kunna gå vidare.

Men över detta skede i den svenska arbetareklassens historia, under vilket rallarna ha skrivit sitt blad — ett ske- de som nu går till ro — där skola "Blekinge-Olles", "Smålands-Anders", "Skånska Pelles" och "Storfräsarens" och vad de alla heta som haft förmånen att med ett särskilt ök- och smeknamn bli adlade i rallarnas livsfriska lag — bedrifter lysa med eldskrift. Och en senare tids fäder och mödrar skola för sina telningar mindre få anledning att berätta om busar, men om en arbetets hjältekår, om stora män med stora handlingar bakom sig, handlingar vilka utgöra en del av underlaget till vår omskrutna kultur.

Ett tioårsjubileum.

För tio år sedan gingo två karlar mellan Stadsgränsen och Nya Varvet vid Göteborg. De voro meningsfiender i många stycken. Den ene var en järngruvornas son, van att borra och spränga tunnlar och schakt efter kompassen, för erhållande av den värdefulla malmen. Den andre var lantbrukets son från västkustens blandade natur, som lärt sig att söka en jordfläck där, att lägga under odling mellan de bohusländska bergen.

Livsörnekande och livsbejakande, fyllda av idéer och hugskott, men praktiskt inriktade voro de eniga om, att bryta ny mark bland ljung och bergmoras, genom de kooperativa principernas livskraft och duglighet. Den ene sade:

— Vi kan ej vänta att någon organisation griper in för kooperativt husbygge. Du och jag måste görat.

Den andre svarade att han ämnade tänka på saken.

Så slog man de valkiga nävarna samman och beslutade träffas i en bersä vid ett litet café på Långedragsvägen. Där ute skrevs en överenskommelse och så sattes full fräs.

Man arbetade hårt, sparade och slet samman ett litet rörelsekapital. Befriade sig från förläggare. Köpte kontant och bildade byggnadsgille på byggnadsgille.

Sedan samlades dessa i de två kooperativa företagen "Byggnadsförbundet" och "Byggnadsindustri", som nu äro Göteborgs största husbyggare med ett genom fria avdrag å ackordsöverskotten samlat kapital uppgående till 400,000 kronor.

Under de tio åren ha givetvis många hårda inre strider utkämpats. Strider som haft sin grund i tron på skilda samhällsideal, produktionssystem och löneprinciper. Under år 1925—1927 försökte en man av Marcus Aurelii-typ att ena alla strävanden i en Centralorganisation, men han tröttnade i kampen med de energi-gubbar som hellre offrade sig än de övergävo en princip.

Centraliseringssträvandena slutade i ett tekniskt-ekonomiskt kontrollråd.

Faran är nu att de ekonomiska synpunkterna bli helt avgörande.

Producentkooperatörerna måste stän-

digt söka sig tillbaka till den ideella grunden — och de ständigt levande stridande idéer som en gång var upphovet till de första små byggnadsgillen som startades för 10 år sedan. Om profitbegär och guldbekymmer dränker striden om högre livsvärden är förfallet nära.

Många strävanden och många inre konflikter voro lämpliga att på 10-årsdagen nämna och rätta ur glömskan, men dessa erinringar torde redan svällt ut till allt för många rader.

Vi förbigå försöken med lika lön och inbördes kontroll som gjordes de första åren.

Vi måste bl. a. i dag erkänna att strävan att införa nya tekniska hjälpmedel och nya material för den kooperativa byggnadsindustrin icke har lyckats i den utsträckning som kräves. Motståndet har varit för stort.

Men genom att samla allt större intresse kring de byggnadstekniska problemen och utnyttja de erfarenheter som gjorts skall den kooperativa byggnadsproduktionen lyckas. Håll borta den tjänstemanna-typ som alltid växer upp och gör sig bred i varje större företag!. Ideell tro och kraft lösgjordes och förenades med teknisk kunnighet och djärvhet, därmed besegrades motståndet.

Tro och arbete var grunden till framgång! Ve över den som förlorar tron och blott arbetar för kronor och ören som arbetare och tjänsteman i ett "vinstgivande företag"!

Just där ligger faran.

Arbetaren och tjänstemannen, som "lyckats" förena den instruktionsenliga punktligheten och personliga bekvämligheten bli lätt en slav under stadgar, avtal och ackordsprislister, varav följer att tron på idéerna försvinner.

Håll de kooperativa föreningarna levande! Håll Edra högsta förhoppningar heliga! Vi hoppas att de män, som startade den första producentföreningen, Byggnadsproduktion, alltid skola söka efter nya krafter med malm uti.

Det är vägen till framgång och slutlig seger.

A. H.

Kryssfanér

av

Venesta björk
Mahogny

Knivskuren ek
Sibirisk ask

Al samt Furu i olika
kvalitéer och storlekar.

Nils Ekman

Lager: Första Långg. 3 Tel. 44793
Kontor: S. Hamng. 25 .. 37367

Insulite

äldsta och bäst
isolerande bygg-
nagsmaterial i
form av plattor

Starkt isolerande mot golvdrag, kalla och fuktiga yttermurar, kalla eller solheta vindrum etc.

Starkt ljuddämpande

Användes med eller utan puts. Sägas och hopfogas som trä. Ersätter samtidigt spräckpanel och reteringsmattor. Kan oljemålas limfärgas och retereras.

Tjocklek 12 mm. Bredd 122 cm.
Längd 244—366 cm.

Isolerande, Lätta, Ljuddämpande

Laboratorieundersökningar visa, att isolationsförmågan mot kyla och värme för en Insulite-platta av 12 mm. tjocklek är lika stor som för 35 cm. betong. 7 lag bräder och puts eller 47 lag byggnadspapp, alltså bättre än kork.

Insulite-isoleringen är använd vid H. S. B:s nybyggnader i kvarteret Kärleksörten och Strandpiparen.

Ernstström & Co. A.-B.

Göteborg Stockholm
Tel. Linjeväljare: Telefon
14648. 32475. 33102 Söder 15825
Telegramadress: ERNSTRÖMCO

Samla en grupp intresserade kamrater och vänner och bilda en Kamratförening för Det Nya Göteborg. Ring 42775.

1) = truten i vår härligt mustiga svenska prosa.

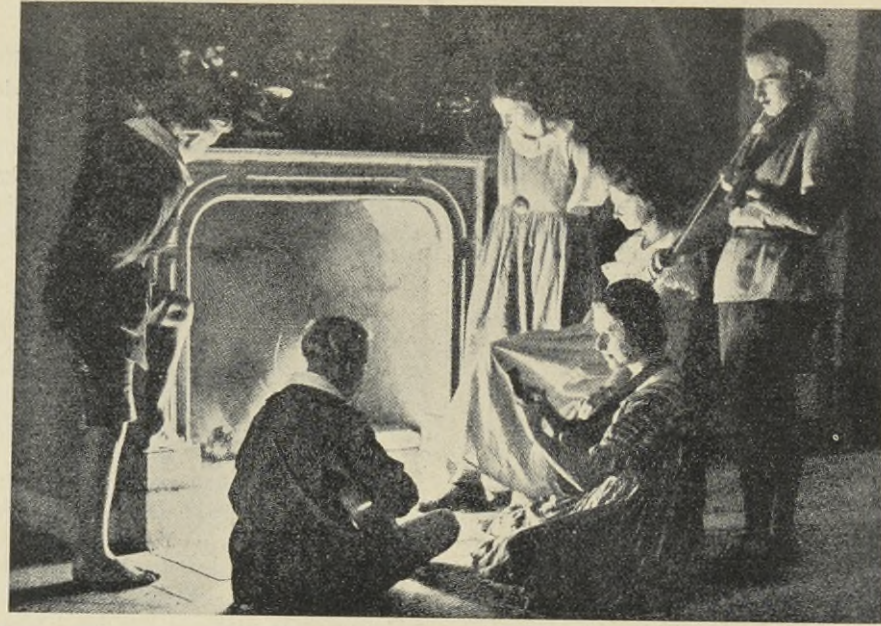
SPORTSTUGAN I FÖRENINGSLIVET

En betydelsefull sammanhållningslänk

Under de senaste åren har intresset för byggandet av sportstugor starkt stegrats i vår stad. Sedan man fått ögonen öppna för, vilken betydelse en sådan stuga kan spela som sammanhållande kraft i föreningsarbetet, har även åtskilliga gymnastik- och idrottsföreningar gått in för att skaffa sig sådana. Detta uppslag att bygga föreningsstugor är utan tvivel värdefullt och förtjänt av stor uppmärksamhet, och lyckliga äro helt säkert de föreningar, som kommit så långt, att de kunnat realisera en sådan plan. Emellertid är detta i första rummet en ekonomisk fråga, och hittills tycks det endast ha varit de ekonomiskt bäst gynnade föreningarna som lyckats åstadkomma några stugor. Att det emellertid också kan lyckas för en förening med mycket små tillgångar har bl. a. Göteborgs Sportklubb visat. Sedan två år har föreningen egen stuga vid Näset, helt och hållet byggd av föreningens medlemmar, till vilken dessa kunna söka sig ut när helst de vilja.

Frågan togs upp på ett förenings-sammanträde för två och ett halvt år sedan, och man beslöt genast sätta igång, trots att inga som helst medel för tillfället funnos. En komité tillsattes för att ordna saken. Man stod genast inför en mycket viktig fråga. Var skulle den ligga? Tillfälle att röra sig fritt i naturen måste finnas och helst även tillgång till bad. Alltså icke för nära staden. Men den måste ändå ligga så till, att medlemmarna lätt och billigt kunde komma dit. Valet föll på Näset, där tomt hyrdes i en dunge, helt nära stranden.

För att få ihop kontanter utfärdades till medlemmarna en inbjudan att teckna andelar i stugan. Priset på dessa

Samling framför kvalsbrasan i sportstugan.

sattes till 5 kr. styck. Alla tillgängliga krafter sattes sedan i rörelse för att ordna virkesfrågan på billigaste sätt. En medlem lyckades sålunda utverka, att en av stadens större bilfirmor skänkte klubben ett antal stora, präktiga billador. Det blev därav ett utmärkt byggnadsmaterial. Men vilket oerhört arbete att få dem isärtagna så oskadade som möjligt och transportera till Näset? Med hjälp av många villiga armar ordnades det dock. Så var det färdigt att börja bygget. Ritningar uppgjordes mycket noggrant, behövt resvirke inköptes, och arbetet började. Att vilodagarna hölls i helgd kan knappast sägas. Även på söndagarna knogades friskt, och arbetet gick raskt undan. Efter ett par månader voro väggar och tak i det närmaste färdiga, men redan innan taket var pålagt, övernattade pojarna i "stugan" för att kunna fortsätta arbetet tidigt på morgonen. Så fortgick det tills sommarvärmen kom på allvar och pengarna tagit slut, varefter det blev någon tids vila. Då var dock stugan till det yttre

något så när färdig och gjorde sin tjänst. Primitiva bord, bänkar och skåp voro tillverkade, och medlemmarna kunde leva ett härligt friluftsliv ute vid sin stuga. Under hösten och vintern låg arbetet nere, men på våren fortsattes arbetet med panelning invändigt och målning utvändigt. Sedan pengarna ännu en gång tagit slut, avbröts arbetet igen för att fortsättas nästa vår.

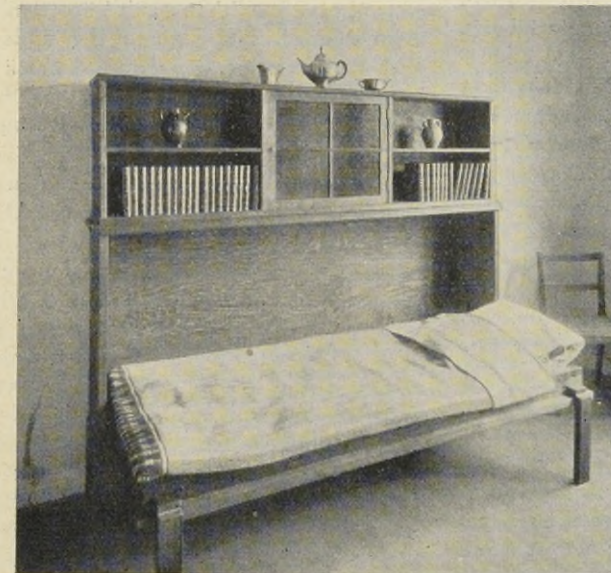
Då ritningarna uppgjordes tillsågs att utrymmena blevo så stora som möjligt. Sålunda omfattar första våningen ett rum och en mindre kokvrå. Rummet är 4,20×4,50 m. och kokvrån 4,20×1,5 m. Från kokvrån går en trappa upp till 2:dra våningen, vilken innehåller ett enda rum, avsett till sovrums samt rymliga skåp utefter båda långsidorna. Stugan är sålunda ovanligt rymlig för att vara en sportstuga, men goda utrymmen komma alltid till användning. Meningen är att bona stugan så grundligt, att medlemmarna även vintertiden kunna övernatta där.
C. A.

Bilder från H. S. B:s Kvinnoråds demonstration

av den nya bostadstygen, 2 rum med kokvrå

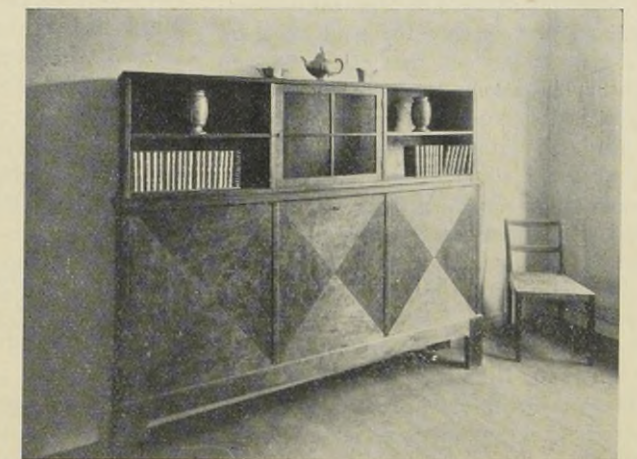
Medlemmar av kvinnorådet.

Skåpsängen nedfald.

Närmare 8,000 personer besågo den nya bostadsinredningen, varvid i synnerhet kokvrån och sänganordningarna livligt uppskattades.

DEN av kvinnorådet anordnade utställningen i kvarteret Kärleksörten visade sig livligt intressera allmänheten.

Skåpsängen uppfald.

Göteborgs Murbruks & Betongaktieförsäkrings AB

Telefon: 50344, 50708, 50870, 50833

Sand, Singel, Makadam och cementgjutna varor

Amerikansk byggnadsindustri

En resa i Amerika är av oerhört intresse för den, som vill se ett land, där allt sjuder av optimism och företagsamhet. Hela landet undergår en egenomlig process av strävan efter allt högre och högre utveckling av industri och affärliv, vilket i sin tur för med sig en allmän specialisering, som drivits längre och längre. Icke minst intressant torde det vara, säger byggmästare Olle Engkvist, under en intervju med Sv. D. om resultaten av en studieresa i U. S. A., att få höra några spridda uppgifter om denna specialisering i fråga om byggnadsverksamheten. Vi ha mycket att lära inom byggnadsbranschen från Amerika. Det är många nyheter, som vi borde införa här, men innan det kan ske, måste vi operera bort en del stenåldersföreställningar, som lägga stora hinder i vägen för ett rationellt framåtskridande, vilket skulle vara till båtnad för såväl allmänhet som arbetsgivare och arbetare.

Min speciella uppgift var att studera byggnadsverksamheten, arbetet ute på byggnadsplatserna och arbetet på byggnadstarkontoren. För en svensk byggmästare är det överraskande att se, huru byggnadsindustrien i Amerika tillerkännes samma rätt som övriga industrier genom att ha full frihet till arbetsbesparande maskiner och en intelligent organisation. Inga arbetarsvårigheter eller ackordstvister lägga hinder i vägen för den amerikanske byggmästaren, när han vill rationalisera byggnadsyrket genom införandet av mekaniska hjälpmedel eller nya byggnads-material.

I Amerika måste man mer noga än här skilja på de verkliga byggmästarna, de som driva sin verksamhet permanent, med ansvar för sina arbetare och tjänstemän och den egna rörelsen samt spekulations- och småbyggmästarna. Men dessa senare intressera ju mindre. De stora solida byggmästarefirmorna i U. S. A. däremot, de skulle kunna tjäna som föredömen för oss, om blott förhållandena i övrigt vore desamma här som i Förenta staterna.

De amerikanska byggmästarna ha en utomordentligt god organisation. Det är inte ovanligt, att hos stora firmor se en 150 till 250 kontorsanställda och ingenjörer. Allt arbete planlägges ytterligt noggrant på kontoret, och därifrån övas en omfattande kontroll över de olika arbetsplatserna. Varenda bit

för ett bygge, som med fördel kan tillverkas på verkstad eller fabrik, beställes där och kommer till arbetsplatsen färdig för uppmontering. Det imponerar på en svensk byggmästare att se de arbetsbesparande maskiner, som användas, de stora kranarna t. ex. De ha i regel en verkningsradie på 30 à 40 meter och en kapacitet på c:a 25 ton. De skötas också med överlägsen intelligens av maskinister, som på det mest förbluffande sätt handha alla transporter upp och ned samt inom hela byggnadsrayon. Dessa kranar äro, anser jag, själva hemligheten i den hastiga byggnadstakt, som man lyckats åstadkomma i Amerika. Med dem plockas hela järnstommen upp lätt och lekande. Med dem fraktas all tung material lätt och hastigt upp i bygget. De amerikanska byggmästarna söka använda maskiner så mycket som möjligt: elektriska handsågar, borrar, hammare, allt annat att förtiga. De kunna också använda dessa mekaniska hjälpmedel till utomordentlig fördel för såväl sig själva som byggherren och arbetarna, ty allt arbete utföres mot daglön och inte mot ackordsbetalning som hos oss.

Skola vi kunna åstadkomma en förbättring av arbetsförhållandena här hos oss i likhet med vad som skett i Amerika, så är villkoret icke bara att ackordslönerna ersättas med daglöner utan även att en massa vanföreställningar och föräldrade uppfattningar om hithörande ting övergivas av såväl arbetare som arbetsgivare, till gagn för dem själva och deras yrke.

Här hemma är det tyvärr så, att vill man införa ett nytt material, vilja arbetarna bestämma arbetspriset härför, inte på grundval av den arbetsprestation, som tarvas, utan genom att förklara det nya materialet vara något, som kan hänföras till et gammalt material med högre arbetspris.

I Amerika älska såväl arbetare som arbetsgivare det hastiga tempot i arbetet. Man tycker om arbetet där och tycker om att det går fort. Och därigenom förtjäna också alla pengar. En stockholmsbyggmästare tycker det är alldeles underbart, när han kommer till en arbetsplats, där alla nya tekniska hjälpmedel och alla nya material användas utan att det höres den allra minsta protest från arbetslagen och utan att det skall föras ändlösa och tröstlösa förhandlingar med dem om småändringar i ackordspriser. Det är

aldrig tal om härklyverier för att definiera ny material i syfte att uttröna, till vilken grupp av arbetare det skall hänföras eller efter vilken taxa det skall betalas. Tack vare denna frånvaro av tvister och slitningar, som inom byggnadsbranschen här i Sverige äro så sorgligt vanliga, existerar ickså ett kamratligt förhållande mellan arbetare och arbetsgivare, som är utomordentligt välgörande. Vi skulle behöva det här likaväl som amerikanernas friska humör, och vi behöva de arbetsbesparande maskiner och metoder, som tillämpas i Amerika. Men innan vi komma därtill, måste, som jag redan tidigare sagt, stenålderssynpunkterna arbetas bort.

Det förefinnes i Amerika en underbar och frisk optimism och företagsamhet, som är smittande. Allting skall gå. "Leave out 't' in can't" är ett allmänt slagord. När man ser den underbara Parc Avenue, där gata och hus äro byggda över järnvägsspåren och där husägaren ej rör om tomtmarken, men på 99 år förhyrt luften 5 meter över järnvägsspåren och uppåt, erfar man något av denna American spirit. Och den, som nyligen studerat den stora biltunneln under Hudsonfloden, genom vilken dagligen 50,000 bilar passera, en tunnel, som har en längd av nära 3,5 kilometer och ligger så djupt, att de stora oceanångarna passera ovanför och ändå ventileras så underbart, att ingen som helst förorening av luften kan konstateras, förstår plötsligt Amerikas överlägsenhet, när han hör en stockholmsk "trafikexpert" och kommunalman varna för en liten biltunnel under Hamngatan, därför att "bensingaserna kunna döda folk".

Jag är övertygad om att det skulle vara till Sverges fromma, om yrkesmännen mera än hittills begagnade sig av möjligheterna till studier i Amerika. Kanske skulle då något av amerikanernas glada optimism smitta av sig på oss och hjälpa oss i vårt arbete. Amerikanen är mycket älskvärd och hjälpsam mot dem, som komma för att studera amerikansk industri och organisation, han visar för den välrekommenderade sitt kontor, sin arbetsplats, sin organisationsplan och lämnar med glädje alla de upplysningar han antar kunna bli till gagn. Han visar en välvilja och en hjälpsamhet, som helt enkelt är överraskande.

(Ur "Byggmästaren".)

— Är maten färdig, frugan lilla?
— Jaa då, tack vare den utmärkta

Perfection Fotogenspisen

går det minst lika fort som
på gasen i sta'n!

LÄTTSKÖTT — EKONOMISK — OSFRI

Begär prospekt!

Perfection-spisarna äro oundgängliga på landet.
Demonstreras och säljas av

Vestkustens Petroleum A.-B.
V Hamngatan 22. GÖTEBORG Tel. Namnanrop: "Vestkusten"

En Campingkänga

Lätt och behaglig samtidigt som den
är stark, bastant och vattentät.
Fråga efter den!

Åbergs
Special Affär i
SKODEN
SÖDRA LAMNGATAN 13

RÖR AB

KARL JOHANSGATAN 25
GÖTEBORG

Värme Gas
Vatten Avlopp

TEL 45123 45124

A.-B. lådbräder

Skeppsbron 4
GÖTEBORG

Tel. 11136, 11137

S ä g s p å n

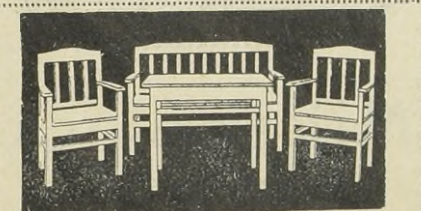
Skall Ni bygga eller reparera?

Köp då

Asfalt, Cement, Gips, Fönsterglas, Butiksruator, Ornamntglas, Takpapp, Förhydningpapp, Kryssfänér (Plywood), Mur- o. Taktegel, Galv- och Vägglattor, Rörmattor och Reveteringsduk, Galv. plåt, slät o. korrugerad Metaller i plåt och rör

från

Forsberg & Mark A.-B.
GÖTEBORG
Telefon 33496, 33497

TRÄDGÅRDSMÖBEL

vittlackerad, bestående av:

1 Soffa	Kr. 18.—
1 Bord	„ 13.50
2 Fåtöljer à 13.50	„ 27.—
	Kr. 58.50

Samma möbel, omålad Kr. 42.—
Hopfällbara Trädgårdsmöbler,
trä, vita .. Kr. 28.— pr sats.
Pjäserna säljas även var för sig.
Till landsorten mot efterkrav.

A.-B. Ferd. Lundquist & Co.
GÖTEBORG.
Tel.-anrop: "Ferdinand Lundqvist".

KLICHÉER
TECKNINGAR
RETUSCHER

A.-B.
KLICHÉANSTALTEN

PETIT

POSTGATAN 5 & 7
GÖTEBORG

149 62
149 63

SPORT- KOSTYMER

i största urval hos

**BRÖDERNA
HANSON**

S. Larmgatan 13.

BAXINOL - FABRIKAT

Mikadolack

den bästa lackfärgen

Linoleumfernissa

snabbtorkande

slitstark

OSCAR BÄCKSINS A.-B.

GÖTEBORG

BOHUS
MEK. VERKSTADS A.-B.
GÖTEBORG

TVÄTTMASKINER

FÖR HYRESHUS M. M.

NYA FÖRBÄTTRADE TYPER

UTAN REMMAR.

LJUDLÖS GANG.

REDUCERADE PRISER.

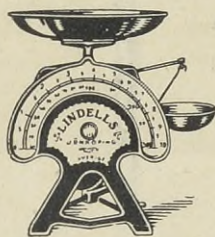

Centrifug

Tvättmaskin

KOSTNADSFRIA FÖRSLAG!

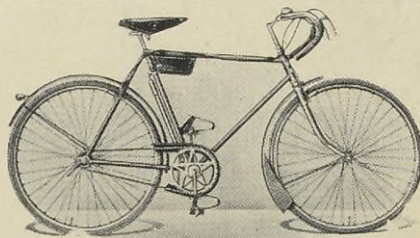
Hushålls-
vågar

i
rikhaltig
sortering

A.-B.

FRÄNKEL & HEDENBERG

26 NORRA HAMNGATAN 26

Årets första Nationella Cykeltävling i Göteborg Söndagen den 12 Maj 1929 blev en glänsande framgång för

KUNGSVELOCIPEDEN.

I klass A erövrades 1:sta pris

I „ B „ 1:sta och 3:dje pris

I „ C „ 1:sta, 2dra och 3:dje pris å KUNGSVELOCIPEDEN.

Följ de främsta göteborgscyklisterernas exempel, åk KUNGS, svenska cykelindustriens förnämsta velociped.

Bröderna Anderssons

Velocipedfabrik

GÖTEBORG

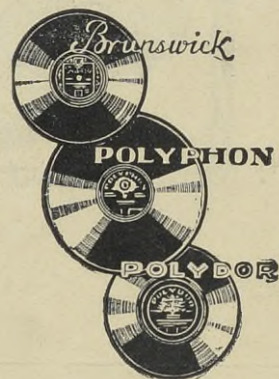
11,000 hushåll

göra nu sina inköp
av livsmedel i egna
butiker

KONSUM

Den bästa plats- förmedlaren

är Ny Tids annonsavdelning.

Grammofoner

och senaste nyheter i

SKIVOR

Bland andra:

SONNY BOY
IT GOES LIKE THIS
BOMBEROS
DET KAN MAN KALLA FÖR
KÄRLEK
SOM VARJE LITEN PÄRLA
MOR
ENSAM